СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLIX. Ч. 214. Джерзі Сити, Н. Дж., середа, 17-го вересня 1941. No. 214. Jersey City, N. J., Wednesday, September 17, 1941. VOL. XLIX.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — 4-0807. Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

АМЕРИКАНСЬКА ФЛЬОТА ПОЧАЛА ПОЛЮВАННЯ НА ТОТАЛІТАРНІ КОРАБЛІ

ВАШИНҐТОН. — Американська фльота почала в повні узброєнню супроваджати американські товарові кораблі, що везуть ріжні ладунки з Америки до Ісляндії. Згідно з заявою секретаря маринарки, полк. Накса, узброєні кораблі мають дати охорону американським чи британським торговельним кораблям перед будькими нападами з боку німецьких чи італійських підводних лодок. В столичних офіційних колах отверто говорять, що така охорона означає конвоювання, щодо доцільности якого дехто ще далі дискутує. В часі коли американська фльота патролюватиме простір між Америкою та Ісляндією, англійські кораблі змінять свою службу навколо британських островів.

АКЦІЯ ҐЕНЕРАЛЬНОГО ПРОКУРАТОРА В СПРАВІ ДОЇЗДУ АМЕРИКАНСЬКИХ КОРАБЛІВ ДО АНГЛІЙСЬКИХ ПОРТІВ

ВАШИНҐТОН. — Департамент стейту проголошує леґальну опінію ґенерального прокурора Злучених Держав Америки Ф. Бидла в справі доїзду американських кораблів до англійських пристаней. А саме ґенеральний прокуратор пояснив, що слово „Злучене Королівство", подане в заяві президента Рузвелта з 4. листопада 1939. р. в справі невтральности, відноситься тільки до Англії, Валії, Шотляндії й Північної Ірляндії, а не до Індії, Канади, Нової Зеляндії та Північно-Африканського Союзу. До тих країв американські кораблі зможуть довозити не тільки всякі товари, але також амуніцію та іншу зброю.

ПРЕЗИДЕНТ ЗДАЄ ЗВІТ ПРО ДОПОМОГУ АЛІЯНТАМ

ВАШИНҐТОН. — У свойому звіті до Конґресу про поміч аліянтам, президент Рузвелт заявив, що відтепер американські літаки, пов[illegible] гармати та [illegible] збільшеному числі для тих, що боряться проти „тоталітарної тиранії". Майже 90% з цілої суми 7 біліонів, ухвалених Конґресом на основі т. зв. „ліз-ленд" закону, піде на допомогу аліянтам.

НЕЛСОН ПЕРЕСТЕРІГАЄ ПЕРЕД ЗНИЖЕННЯМ ЖИТТЄВОГО РІВНЯ

ВАШИНҐТОН. — Доналд М. Нелсон, новоназначений диктатор СПАБ-у („Суплай Прайорітіс енд. Алокейшенс Борд"), заявив, що американці стоять вже перед зниженням життєвого рівня, коли іде про люксусові вироби, одяг, обуву, самоходи і т. п., які будуть тепер продукуватися в нижчій якости й простішім виді. Причиною такого зниження є вимоги воєнного стану.

НАКС КАЖЕ, ЩО АМЕРИЦІ ГРОЗИТЬ ДІЙСНА НЕБЕЗПЕКА

МИЛВОКІ (Висконсін). — Виступаючи з промовою перед конвенцією Американського Леґіону, полк. Ф. Накс, секретар маринарки, заявив, що Америка стоїть в обличчі дійсної небезпеки. Він твердив, що відтепер американська фльота патролюватиме Атлянтик між Америкою та Ісляндією й обороняитме американські й англійські кораблі перед атаками підводних лодок. Він гостро виступив проти ізоляціоністів, а головно проти комітету „Америка перша".

В листовному привіті до леґіонерів, президент Рузвелт рівнож ствердив, що перед Америкою стоїть велика загроза, а Американський Леґіон, що боровся вже раз за свободу та демократію, зрозуміє і тепер ту грізну хвилю, яку переживає Америка.

ВИЛКІ ПІДДЕРЖУЄ КАНДИДАТУРУ ЛЯ ҐВАРДІЇ

ВАШИНҐТОН. — Вендел Вилкі, б. президентський кандидат, який минулої осени гостро виступав проти нюйорського посадника за його піддержку президента Рузвелта, виступив тепер з піддержкою кандидатури Ля Ґвардії. Запитаний журналістами, кого він буде піддержувати, Вилкі заявив, що Ля Ґвардію, а не його противника Дейвиса, який є „ізоляціоністом та має не-аґресивне наставлення". Колиб його вибрано посадником Ню Йорку, твердив Вилкі, світ міг би собі це пояснювати так, що ціла Америка є ізоляційною.

НІМЕЧЧИНА ПЕРЕПРОШУЄ ФОРДҐЕМСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

БРОНКС (Н. Й.). — Німецька амбасада у Вашинґтоні вислала офіційного листа до управи Фордґемського університету, в якому перепросила університетські власти за те, що Німеччина не може брати участи в торжествах знагоди 100-ліття існування того університету. Цей університет, котрий є найстаршою католицькою науковою станицею в нюйорському стейті, обходить тепер соту річницю свого існування при участи делеґатів з 446 американських каледжів і університетів, 125 наукових товариств, та делеґатів з 14 держав.

ПРОДОВЖУЄТЬСЯ ПРОЦЕС НІМЕЦЬКИХ ШПИГУНІВ

БРУКЛИН (Н. Й.). — На процесі 16. здогадливих німецьких шпигунів зізнає далі В. Себольд, натуралізований німець, який співпрацював тайком з ФБІ. Його зізнання обнимали його співпрацю з другим німцем в справі донесень німецькій розвідці про американські зброєння, рух військ і пр.

БУРЯ ПРОТЕСТІВ ПРОТИ ОСТАННЬОЇ ПРОМОВИ ЛИНДБЕРҐА

З усіх американських сфер посипалися гострі протести проти останньої промови Ч. А. Линдберґа, яку він виголосив на зібранні комітету „Америка перша" в Де Мойн, Айова, в якій він обвинувачував британців, жидів і адміністрацію Рузвелта в тому, що вони хочуть силою впхати Америку до війни. Проти того виступили ріжні американські та американсько-жидівські групи, визначні діячі, професори, духовні та мужі науки. Багато з тих, що виступають проти Линдберґа, твердять, що питання релігії та раси або національного походження американців, не повинні служити притокою до обвинувачень. Спеціяльно зорганізовано виступили проти обвинувачень Линдберґа жидівські релігійні організації, які добачують в його поступованню німецькі впливи.

АРҐЕНТИНА ДАЛІ ДОМАГАЄТЬСЯ УСУНЕННЯ НІМЕЦЬКОГО АМБАСАДОРА

Комітет палати послів, що розслідує гітлерівську діяльність в Арґентині, вніс резолюцію, якою домагається, щоб президент Арґентини негайно видалив з Буенос Айрес німецького амбасадора, барона фон Термана, за його надужиття дипломатичної недоторкаємости. Згаданий комітет твердить, що Терман був гітлерівським висланцем для керування підривної роботи в цілій Полудневій Америці. Арґентинська палата послів визнала величезною більшістю голосів те, що Терман переступив „границі дипломата". Палата домагається від президента, щоб він усунув всіх тих арґентинських провідників на політичних, культурних чи інших вищих посадах арґентинської адміністрації, які мають звязки з німцями. А далі, щоб президент розвязав німецьку торговельну палату, яка, на думку палати послів, є звичайною пропаґандивною німецькою аґенцією. Лиш один посол, а саме консерватист Даніель Виделя Дорна, голосував проти видалення німецького амбасадора з Арґентини.

АМЕРИКАНСЬКА МІСІЯ ДО МОСКВИ КОНФЕРУЄ З ЧОРЧИЛЕМ

Американська місія, яка їде до Москви на наради Америки, Англії й СССР, прибула літаком до Лондону, де була стрінута міністром заграничних справ Іденом і американським і советським амбасадорами. Голова місії Гариман відбув довшу конференцію з Чорчилем. Лорд Біверброк, голова англійської місії, заявив, що Англія мусить дати негайну поміч большевикам, бо положення червоної армії на Україні є в загрозливому стані. До Москви виїхав теж К. Уманський, советський амбасадор у Вашинґтоні.

НІМЦІ ШТУРМУЮТЬ ЛЄНІНҐРАД І ЗАГРОЖУЮТЬ КРИМОВИ

Німецькі звідомлення говорять, що здобування Леніґраду поступає вперед. Советські війська зазнають великих втрат. Німці вже пробились через передові укріплені позиції. Але водночас німці самі признають, що оборонні позиції советських військ дуже сильні і знаменито підготовані. Советська артилерія добра, крім того советські війська набудували чимало ріжних повзових перегород і лапок. Також підміновують кожний шлях, куди можуть посуватись повзи. Все це забирає часу, щоб очистити; також забирає чимало жертв, кажуть німці. Всетаки вони заповідають, що Ленінґрад візьмуть. Вони також твердять, що на полудневім фронті роблять успіхи вперед. Продершись коло Кременчуга на другий беріг Дніпра німці своїми панцирними частинами прямують далі. Одна частина пігналась на північ, щоб там злучитись з німецькими військами, які знов прямують від міста Гомеля на полудне. Інша частина пігналась на полудне і загрожує Кримови. Як що вдасться німецьким частинам, які посуваються зпід Кременчуга на північ, злучитись з частинами, що посуваються зпід Гомеля на полудне, то німці окружать велику частину советських військ, включаючи ті, що обороняють Київ.

СОВЄТИ ГОВОРЯТЬ ПРО ЗАТОПЛЕННЯ НІМЕЦЬКИХ КОРАБЛІВ

Советські звідомлення говорять, що їхнім військам вдалось відперти наступ німецьких військ на остров, положений на Балтійськім морі, званий Есель. Відбиваючи німецький наїзд советські війська затопили сім німецьких кораблів, включаючи чотири транспортові, наладовані військом. Советські літаки виконали ряд налетів на чорноморські порти, що знаходяться під зарядом німців.

ПАПА ЗАКЛИКАЄ ДО МОЛИТВИ ЗА МИР

Папа Римський видав розпорядок католицьким церквам всіх народів, щоб у місяци жовтни постійно молились за замирення в світі.

З БОЇВ НА СХІДНІМ ФРОНТІ. — Німецька світлина, що, мовляв, представляє німецьких вояків, які підходять під ворожі позиції в лісі.

ПОСПІШНА ПОМІЧ СОВЄТАМ З БОКУ АМЕРИКИ І БРИТАНІЇ

ЛОНДОН. — Лорд Біверброк видав заклик до всіх фабрик і робітників в Англії, щоб вони витворили можливо якнайбільше воєнних машин в наступнім тижни, бо увесь витвір за цей тиждень піде відразу на советський фронт. Водночас представники Британії нараджувались з представниками Америки, скільки воєнних машин, їдучих з Америки до Англії, можна відступити Советам? В тій цілі їде до Москви американський представник Ґаріман і він хоче Советам відразу привезти конкретну обіцянку, що вони від Британії і Америки можуть сподіватись. Бо положення в Советах є дуже критичне. Советська армія добре покалічена німцями і ледви, чи вона зможе довший час ім ставити опір, коли з поспіхом не дістане помочи. Зокрема ґрізне положення советської армії є на Україні, про що Британія і Америка добре здають собі справу.

ЯК ТРЕВОГА ТО ДО БОГА.

МОСКВА. — Советський урядовий журнал „Безбожник", який впродовж довгих років поборював найбрутальнішими засобами релігію і віру в Бога, тепер перестав існувати. Його застановила сама большевицька влада, яка від першого дня своєї влади богохулила. Щойно коли перед Москвою застукала націстична небезпека, большевицька влада на релігійній точці почала пантеличитись, а навіть московське радіо почало робити розпучливий заклик „до всіх людей, що вірять в Бога", аби ті люди помогли Москві відвернути німецьку небезпеку.

ЗАКЛИК НІМЦІВ ДО СОВЄТСЬКИХ ВОЯКІВ.

БЕРЛІН. — Російська ґазета, що виходить під націстичним наглядом в Берліні, помістила заклик німецької команди до советських вояків, щоб вони не боролись проти німців та щоб не палили свойого майна. [illegible] советських вояків і громадян, щоб не палили свого майна і хліба, бо самі будуть голодувати. Німці на тім не потерплять, каже німецький штаб.

ВЕСЕЛЮВАННЯ ПОЛЯКІВ.

ЖЕНЕВА. — Німецька влада далі масово виселює поляків з тих територій, котрі до війни належали до Польщі, а тепер влучені до німецької держави. Тих поляків німецька влада поселює на територіях, що належать до польського ґенерал ґубернаторства.

В ЯПОНІЇ НАДІЇ НА МИР.

ТОКІО. — В Японії далі сильні успокоюючі настрої. Справді про само замирення з Америкою ґазети мало говорять, але японський уряд сам не бажає широкого розголосу для американсько-японських переговорів. Він стоїть на становищі, що широкий розголос може вбити ті переговори, як вже вбив два рази передтим. Але факт, що японський уряд назад посилає до Вашинґтону советського міністра Вакасуґі є найкращим доказом, що Японія має поважні надії на знайдення основ замирення.

УСПОКОЄННЯ В ТАЙЛЯНДІ.

БАНҐКОК (Тайлянд). — Також по цілім Тайлянді слідне успокоєння і політичні кола говорять, що воєнний конфлікт на Далекім Сході, бодай на якийсь час, відвернено. Воєнна гарячка охопила була Тайлянд після того, як японці захопили французький Індо-Китай і загрожували захопленням Тайлянду.

МАРШ НА ТЕГЕРАН.

ЛОНДОН. — Британський уряд застановляється над тим, чи таки не окупуватиб столиці Ірану, Тегерану? Бо хоч іранський уряд згодився приняти всі британсько-советські услівя, то проте він чомусь ті услівя поволи виконує. Крім того, кажуть британці, в Ірані слідне незадоволення з шаха Пагleві і в деяких околицях вибухають повстання. Щоб привернути порядок правдоподібно таки треба буде окупувати цілий Іран, думають британці.

КВІЗЛІНҐ ПЕРЕСТЕРІГАЄ ШВЕДІВ.

ОСЛО. — Голова норвезького ляльокового уряду, Відкунд Квізлінґ, в своїй ґазеті висказав перестрогу на адресу Швеції, яка дозволила своїм ґазетам висказувати симпатії з тими норвежцями, яких засудила на смерть німецька окупаційна влада. Ґазета Квізлінґа говорить, що тими симпатіями шведи образили німців, а німці ніякої обиди безкарно не пропускають.

СМЕРТЬ ШІСТЬОХ АМЕРИКАНСЬКИХ ЛЕТУНІВ В АНГЛІЇ.

ЛОНДОН. — Британське міністерство летунства сповістило смерть шістьох американських воєнних летунів, які служили як добровольці в британській повітряній силі. Вони згинули в часі боротьби з ворогом. Водночас згадане міністерство оповістило, скільки цивільних жертв забрало вороже бомбардування. За місяць серпень цього року було найменше жертв серед цивільного населення, від часу, як німці почали бомбардувати англійські міста. В цім місяци всіх жертв було — 169 вбитих, а 136 ранених. Зате місяць вересень минулого року під оглядом жертв був найгірший. В тім місяци згинуло коло сім тисяч цивільних людей, а десять і пів тисячі було ранених.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить псилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Нема Звязку

Як читачі завважують, наш часопис намагається передавати попри американські та світові справи ще якнайбільше такого матеріялу, що звязаний з українськими землями й українським народом. Знаємо, що про ріжні американські справи мають читачі нагоду довідатись багато більше ніж є в нашій ґазеті з тих американських ґазет, що видавані англійською мовою. Та хоч ті ґазети далеко більші розміром від нашої, то в них є мало про те, що діється на українських землях і з українським народом. Ось ті браки повиннаб доповнити ґазета, що виходить українською мовою, що зовсім природне. Шукаємо за такими відомостями по ріжних джерелах і де тільки що знайдемо, зараз це передаємо для інформацій нашого загалу, що жде на такі вісти.

Ось так треба розуміти ті всі новинки, що відносяться до українських земель, чи до української справи, які передаємо в „Свободі". Зазначимо ясно й недвозначно, що наслідком воєнних подій ми не є в змозі вдержувати навіть ті слабі звязки, які ми мали донедавна з українськими людьми в невтральній Швайцарії. Тому не можемо навіть з швайцарських невтральних джерел діставати такі вісти, які представлялиб нам події на українських землях у правдивому світлі. А тільки тоді, колиб подавані нами вісти були дійсно правдиві, моглиб ми виробити собі тут правдивий погляд на події, як і на особи, що в тих подіях відграють певні ролі. Навіть те, що ми тепер дістаємо врядигоди, таке неповне, що можна собі ці вісти толкувати на ріжні лади, особливо, коли пересилаючі не подають ніяких своїх пояснень чи заключень, як це було з тим матеріялом, що ми його недавно дістали з Щвайцарії. Тому ще й тим разом [illegible] читачам, щоби брали ті но-[illegible] пильно на джерела, [illegible]дки вони походять, бо ті джерела дають сяку таку, змогу орієнтуватись, скільки в таких новинках правди.

Далі, коли іде про вісти з Галичини, виходить, що німці трактують її як давню австрійську провінцію, що була „під німцями" і має під ними надалі остати. Яке враження мусіло це викликати на українців, злишно виясняти. Особливо, коли зважиться, що німці, що виявляють ріжні пляни, не виявляють далі ніякого пляну і щодо решти українських земель, що опинились під німецькою займанщиною. Про ті справи говорять тепер ріжні джерела менш більш однозгідно, згадуючи про невдоволення українського населення з такого німецького поведення. Про це ми вправді згадували разом з іншими новинками, але згадуємо тепер ще раз, бо воно дуже важне. Замітне це й з того боку, що ту новинку передали теж і такі джерела, які постійно ведуть проти-українську пропаґанду в тому напрямі, що „всі українці з німцями". Та, як кажемо, на жаль і щодо цеї новини не маємо власного джерела, бо нема звязку.

О. Івах.

Духова Звязь Між Україною й Америкою

(З Канади для „Свободи").

Злучені Держави й Канада є звязані з Великою Британією культурно доволі тісно. Та Злучені Держави й Канада мають теж близьку культурно-духову звязь і з такими країнами Европи, як Франція, Німеччина, Італія, Голяндія, Бельґія, Данія, Швеція та Норвегія й Швайцарія. Зате вже менше мають такого культурного звязку з іншими европейськими народами. Та є одна така тісна звязь між Америкою й Україною, якої нема між Америкою й іншими европейськими країнами:

Україна й Злучені Держави мають чисто демократичну традицію й культуру.

Є згадки в історії, що українці управляли своїми громадами та племенами при помочі віч, тобто радами старих та досвідчених членів громад та племен, навіть уже в тих часах, заки ще створилася та велика українська держава, що звалася „Русь". Скликали українці віче, як знаємо, за княжих часів, а часом навіть і самих князів вибирали собі на вічу. Вічева традиція пережила навіть і кілька сот літ княжої української імперії. Збереглася була надовго вічево-демократична традиція й на півночі, в новгородській республиці, поки туди не поширила своєї влади Москва, що повставши під монгольськими впливами, була зо самого зародку автократією. Ще треба зазначити, що українська вічево-демократична традиція вдержувалась довгі часи й в землях білоруських, як вплив української [illegible]

Та найглибше демократичні почуття й традиція були завжди закорінені в самій Україні. Найсильніше демократичні почуття були розвинені особливо в тих українців, що жили на пограниччі українського степу та в самому степу. Степ для українців то був одночасно й ворог і приятель. Із степу нападали на українців кочовничі монгольські племена, але в тім самім степу й самі українці часто шукали для себе захисту від панщизняного ладу й панської сваволі, що тиснулися на Україну з Польщі. Повстали таким робом оселі та громади мали демократичний лад. На тім самім степу заложили собі українці теж і славну Запорозьку Січ (1552-го р.), що стала зародком будучої українсько-козачої держави. А в Січі, як знаємо, заведено чисто демократичний лад. Там усі важні справи вирішувано на раді всіх козаків. Там вибирано січову старшину. Там вирішувано й справи політичні: справи переговорів із сусідними державами й справу війни чи миру. Колиж 1648-го року українці збудували свою державу, то й в своїй державі задержали демократичний лад, бо навіть і голову держави та його ґенеральну старшину вибирали на козацьких радах вільними голосами. Та сама виборна засада ввійшла в саму глибину козацького ладу на Україні, бо й самі козаки-громадяни вибирали навіть і свій сотенний заряд, що був теж і цивільною владою. Такий лад зберігався на Україні лівобережній аж до 1784-го року, коли то московська влада знищила вже останки демократично-козацького ладу на Україні. Та демократичні традиції вже не могла добити. Вона зберігалась в українського населення надалі й згодом розцвілася буйним цвітом в українському письменстві. Українські письменники й письменниці визнають у своїх творах тільки народоправну владу за справедливу та гостро осуджують всякий автократизм. В такім дусі писали Шевченко, Франко, Леся Українка, Коцюбинський та інші визначні українські письменники. Демократизм виявив свою силу теж і в спробах українців відновити свою державу в рр. 1917—1919.

Подібну традицію щодо демократизму [illegible] зродилися з прагнення американського населення управляти самим собою, без автократичних втручувань. Засада народньої само-управи стала головною засадою Проголошення Независимости Злучених Держав 1776. р. Демократичні засади, як знаємо, лежать в основі американської конституції. На демократичних традиціях зродилося теж і американське письменство. А один з найталановитніших американських поетів, Валт Гвитмен, якого дехто вважає найбільшим американським поетом, став справжнім поетом демократії, бо раз-у-раз у своїх поемах висловляється про Америку як країну демократії.

Духовий звязок України з Америкою проявляється навіть і під тим зглядом, що як українці так і американці не [illegible] лованої шляхти, яка, звичайно, має автократичні стремління. Українці, так само, як й американці, визнають тільки духовий аристократизм, тобто розум, відзначення працею і спосібностями, а не на підставі гербу, себто походження людини.

Українці духово-культурно, зокрема щодо демократичних почувань, є так споріднені з американцями, що американці повинні числити за своїх природних однодумців і союзників не тільки американських та канадійських українців, але й українців в Европі. Вони повинні зрозуміти, що українці в Европі можуть стати прямо угольним каменем нової Европи, сфедерованої на демократичних засадах.

„Вартоломейська Масакра" в Литві

Большевицькі агенти за границею заперечують факти про масові морди українців на західньо-українських землях. Коли ми подаємо знимки, чи описи і назвища помордованих ними людей, то вони кажуть, що це не большевики, але „німці помордували українців" і називають нас навіть за те „націстичними агентами". Мовляв, ми виправдуємо німецькі злочини. Очевидно, що це злобний і провокаторський наклеп, бо ми німців не виправдуємо і не думаємо виправдувати. Але хочемо, щоб культурний світ довідався і про большевицьких злочинців. Бо щойно тоді буде можна боротись з успіхом зо світовими злочинами і запровадити кращий і справедливіший лад, коли знатимемо дійсних злочинців. І хай за німецькі злочини відповідають німці, а за большевицькі злочини хай відповідає таки большевицький режім.

Бо треба тут зазначити, що українці не одинокі, які зазнавали і далі зазнають з боку большевицьких опришків стільки терпінь. Багато терпінь зазнали від них литовці, латвійці, естонці. Щодо литовців, то вони навіть досить прихильно відносились до Советів. Маючи перед собою двох великих ворогів, Польщу і Німеччину, вони нераз шукали піддержки в Москві. Вжеж хочби з тих причин не булоб їм тепер потреби видумувати на большевицьку владу якихсь переборщених і неправдивих обвинувачень. А проте литовці стверджують, що большевицька влада поступила з ними в такий брутальний спосіб, перед яким блїднуть всі середньовічні варварства. Блїдне навіть нищення татарських орд. Литовське посольство в Вашинґтоні пише про це в своїм бюлетені з 30. серпня ц. р. ось що:

„В останніх днях, передтим як розпочалась німецько-советська війна, литовці зазнавали жахливих переживань, що нагадували Вартоломійську масакру. Аґенти ҐПУ розпочали по цілім краю дійсний погром литовців. Тому 23. червня 1941; литовці в Ковні, Вильні і по цілій Литві підняли проти своїх гнобителів повстання.

„В год. 10:30, 23. червня ц. р., повстанці в Вильні і Ковні проголосили відновлення незалежної литовської держави і створення провізоричного уряду.

„Голос „дзвону свободи", подарованого американськими литовцями незалежній Литві, а також литовський національний гимн, було чути з радієвої стації, перший раз від советської окупації, 15. червня 1940.

„Впродовж кількох наступних годин всі державні будинки в Ковні були в руках повстанців, а литовський державний емблем, Витіс, (Білий лицар), разом з національним прапором повівали з Воєнного Музею, в центрі міста. Тимчасовий уряд, створений повстанцями під головством д-ра Дж. Амбразевічіюса, як прем'єра, проголосив, що „старатиметься оперти литовську будучність на засадах національ[illegible] і соціяльної справедливости".

„В Вильні, в якім советизована литовська армія в повстанні відіграла найважнішу ролю, вицофання червоної армії тривало цілий день 23-го червня. Історичний горбок Ґедиміна в Вильні був знов мовчазним свідком литовського відродження. Перші відділи німецької армії вступили до Ковна, а опісля до Вильна, по полудни 24. червня.

„Всі ці факти, стверджені литовською пресою в Ковні, вказують, що 23. червня, коли большевики відступили, німці були ще в значній віддалі від литовських столиць. Литва фактично була цілковито вільною як від советських військ, так і німецьких.

„Після того можна було завважити, що німецькі урядовці повитали литовські змагання до волі зловіщою мовчанкою. Тепер ясно, що литовська цивільна адміністрація, колиб її залишено, буде змушена стати частиною европейського „нового ладу". До якої міри це участничання буде посунене, побачимо в будучности. Останні відомости вказують, що це тимчасове литовське правління є небажаним явищем („персона нон ґрата") для націстичної Німеччини і литовці починають тепер застановлятись, чи буде якенебудь ріжниця між націстичним „визволенням" і советською „охороною".

Советські погроми і депортація литовських громадян.

Далі в тім офіційнім документі говориться:

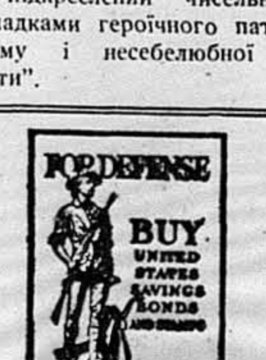
„В тих темних днях, від 14. до 18. червня, арештовано щонайменше 30,000 литовської інтеліґенції, селян і робітників, та відправлено їх в глиб Советів. Це число не обіймає тих, яких арештовано до 14. червня 1941. Як відповідь на ті арештування і погроми та ті всі терпіння, які переходили литовці впродовж одного року советської окупації, наступило спонтанне повстання литовського народу...

25. і 26. червня червона армія втікала в неладі. 26. червня литовські повстанці в Шіавляй відкрили „прощальний" вогонь на плюндруючих большевиків. Заки німці прийшли до Шіавляй, місто було цілковито в руках литовських повстанців. В той час можна було побачити багатьох вояків червоної армії, як вони опускали свої ряди, відкидали на бік свої кріси, змінювали однострій на цивільну одежу поспішно шукаючи за сховком.

„В околицях Ковна був концентраційний табор, Правеніскіяй, в якім мули увязнені біля 500 литовських селян за те, що не доставили наложеної Советами квоти. 26 червня прибуло до табору кілька повзів, наладованих аґентами ҐПУ. Провідник цього катівського відділу заявив, що всі вязні є німецькими симпатиками, і ворогами Советів і як такі мусять згинути. Відразу машиновий кріс відкрив на тих нещасних вязнів вогонь. Деякі з них пробували втекти, але їх скошено скорострільним вогнем. Не пощаджено навіть тих сторожів, що обслугували тюрму. Тоді аґенти ҐПУ увійшли до адміністраційного будинку, повитягали всіх тих, що залишились ще в середині і уставили їх всіх під муром з піднесеними руками. Серед вязнів було декілька жінок, одна з них вагітна. Одна з двома дочками. Не пощаджено теж і їх. По першім вистрілі всі впали на землю: ті, що згинули від куль, ранені, як і ті, що вдавали вбитих. Але кати не були задоволені тим результатом і почали кидати ручні ґранати в купу ранених і вбитих людських тіл. Опісля червоні агенти почали баґнетами пробивати кожне лежаче тіло. Кожне нещасливе тіло, що зраджувало ще знаки життя, було пробите баґнетом, або ще раз пострілене кулею. З 500 вязнів 60 таки врятувало життя, хоч багато з них опісля померло з одержаних ран".

Що означає литовське повстання.

„Тому, що советська інвазія 15. червня 1941. була дуже нагла", подає далі литовське посольство в Вашинґтоні, „литовський уряд не міг приготуватись якслід, щоб дати належну відсіч. Це, сповидне, слухняне підданство нападаючому тиранови, зранило гордість Литви. Патріотичні почування армії зазнали великого болю. Дух опору до режіму наїзника зродився відразу і зростав денно. Але це була нова филя советських погромів, звернених проти місцевого населення, що безпосередньо викликала те повстання. Литовське повстання, для того, стоїть як осуд большевицького терору, осуд грабежі з боку Советської Росії і осуд її советизаційної політики. Це була інстинктова оборона проти чужої домінації. Це означає, що всяка чужа інвазія, звідки вона не походилаб, не матиме виглядів на успіх. А цей факт, що литовське повстання проти советських наїзників випало на час, коли німці машурували проти Советів, не робить литовського повстання ще ніякою „німецькою аферою". Повстання з 23. червня 1941., було нічим іншим, а тільки рішучим зусиллям самих литовських мас. Це був розпучливий крик за свободу, виразно підкреслений чисельними випадками героїчного патріотизму і несебелюбної посвяти".

Д. ІВ. ГРУШКА.

ДВІЧІ ОХРЕЩЕНА

Повість з часів кріпацтва.

10)

— Може тебе Господь нарошне прилучив сюди! — знов почав мірошник улещати. — Може ти боялась ославити батька або матір? Не бійся, моя дитино, рідної матусі! Памятай, що ніхто в світі не зможе так щиро кохати, як рідна ненька! Вона полає, вона й пожолїє, і тобі не слід її боятись! Вернись до неї! Як що ти винна, то впадь їй у ноги і вона простить тобі твою вину!

— Немає, дядечку, у мене ні батька, ні матері! — тихо відповіла Галочка. — Я круглa сирота!

— Звідкиж ти сама?

— Я панська... кріпостна.

— Панська? — мов не дочувши перепитав мірошник.

— Я утікла! — глухо промовила Галочка. — Панські кати закатували батька батогами за те, що виховував мене від панича. І рідний батько мій лежав ще необмитий, як мене взяли в двір, і панич... Вона не доказала і залилась сльозами... Потім трохи згодом знов промовила крізь сльози: — Панич намовляв мене отруїти дитину, а не то, похвалявся викинути її собакам... І я утікла. А тепер куди йти, кого шукати, — і сама не знаю! Отсе я кажу вам щиру правду, як перед Господом Богом! Тепер хочете обидити мене, обиджайте; мені все одно! А пожалієте, вік за вас Бога молитиму!

— Ніхто тут тебе не обидить, дитино моя! Тай куди ти підеш у своїм вагітстві? Ми самі були панські і також як і ти виховались. Ми добре знаємо, яке там життя! У нас ти хліба не перєїси до весни, а там, що Господь дасть, те й буде!

Галочка подякувала добрих людий і повечерявши лягла зо старою на печі, а старий помолившись Богу пішов у млин.

Довго ще Галочка гомоніла зо старою розповідаючи про свої пригоди, які траплялись їй у дорозі; стараж слухаючи зітхала та хрестилась, доки обох їх не зміг сон, і вони разом поснули.

VI. Серед степу широкого.

Підходила весна. Вода у Ворсклі після весняної повені стала спадати. На шелюгах*) показались мохнаті вовчки, а верби та осокири починали одягатись молодим лїстячком.

Наступила страшна неділя. Галочка помазавши знадвору хату шпарувала у сінях долівку. Важко їй було лазити зігнувшись, алеж вона знала, що той шматок хліба, яким ділились з нею ті добрі люди, її треба було відробляти, і вона не потураючи на своє вагітство поралась через силу.

— Годі тобі, Ганнусю, там лазити! — гукнула мірошничка з хати. — Скоро заблаговістять на страсть; покинь, я сама домажу!

— Ось трохи зосталось, я скінчу, а тоді вже заразом помию руки! — відповіла Ганнуся і принялась поспішати.

Ударили в дзвін і Галочка переодягнись хутенько пішла з мірошничкою до церкви. Тепло і з щирим серцем молилась Галочка упавши навколішки перед Господом Богом, розіпнятим на хресті. Сльози душили її і вона промовила: „Господи! Ти потерпів муки за мир хрещений, поможиж мені й моїй недолї!" І так вона простояла всю всеношну. На души у неї стало легко і вона з веселим видом вернула до дому...

Перепразникувавши Великодні святки Галочка лагодилась у дорогу, а куди — й сама не знала. Вона тільки знала, що дальше лишатись їй не слід і зібравшись попрощалася з тими добрими людьми і пішла, куди очи дивляться.

Довго вона йшла понад Ворсклою сипкими пісками та густими шелюгами, доки ноги стали підтомлятись, серце починало битись частіше, дихати стало трудно і вона углядівши кущ осокорів завернула до нього і лягла на зелений траві відпочити. Пролежавши хвилину вона хотіла встати, щоб знов іти, та груди її сперло, у очах пожовкло і вона повалилась на траву і зомліла...

Сонце підбившись на снідання весело освічувало царину засіяну яриною та житами. На листячку блищала роса. Голосні жайворонки піднявшись угору щебетали веселу пісню. Галочка лежала під осокорами недвижна, тільки побіч неї на розісланій свитині ворушилась манісенька дитина...

На самого Миколая у Царичанці біля Миколаєвської церкви сиділо багато всякого народу дожидаючи служби. Одалік від усіх, сама собі сиділа ще молоденька молодиця з грудною дитиною, а побіч неї лежав клуночок.

— Ну, що, сестро, — запитала стара старчиха молоду, — підемо сегодня на поминки?

— На які — спитала друга.

— До Очеретьків! Сегодняж рік їх дочці!

(Дальше буде).

*) Шелюг — червоний лозняк, котрим порестають пісковаті береги Дніпра, Ворскли і Орелі.

НА РІЖНІ ТЕМИ

НЕ ЛИШЕ ПОМИРАЮТЬ

Маршел Філд, котрий недавно закупив ґазету „P.M." у Ню Йорку, збирається видавати в Шікаго нову ґазету.

Вістка викликала немале зчудування супроти поважної кризи в американському ґазетярстві через конкуренцію радія щодо оголошень, тощо.

Та можливо, що нова шікаґовська ґазета не буде спиратися на оголошення, як не спирається нюйорська „Пі-Ем". Одначе, така ґазета мусить бути далеко дорожча: коли вечірні ґазети в Ню Йорку коштують звичайно 3 центи, „P.M." коштує 5.

ДАРОМ?

Здавалосяб, що читачі ґазет з оголошеннями дістають ґазету дешевше: так воно одначе не є, бо вони платять за ґазету посередно: читають оголошення в ґазеті, купують в оголошених купців товари, купці платять накладцеві за оголошення, а накладець дає ті гроші на видання ґазети.

Даром у світі нема нічого. У старинному Римі на коршмах були написи: НИНІ ЗА ГРОШІ, ЗАВТРА ДАРОМ. Такий напис можна би подати й на кожному нинішньому бизнесі.

НАРОДНІ ТАНЦІ

Шкільна рада міста Ню Йорку каже, що з ріжних форм спорту й ґімнастики найбільші поступи в популярности поробили народні танці. Кажуть члени відділу атлетики, що танці стали такі популярні по публичних школах, що в усіх школах зріс попит за вчителями танців. Вслід за тим багато вчителів дістане підвишку заплати.

Очевидно, справа йде за всі народні танці. Мають оживити й старі американці народні танці, як „Верджінія ріл", тощо, а при тому не забувати й танців ріжних нових европейських іміґрантів.

ЗАЦІКАВЛЕННЯ ДО ЧОГО?

Бруклинська Публична Бібліотека завела в себе цікаву новину: в наступні два тижні кожного дня один випожичач книжки дістане даром їзду літаком понад містом. Бібліотека виконає своє зобовязання, бо вона має порозуміння з одним летничим клюбом.

Каже заряд бібліотеки, що ціллю цієї новости є розбудити зацікавлення до справи... Питання: якої справи? Думаєте, що до читання книжок?

Ні, до летництва. До читання книжок ці люди видно зацікавлення вже мають. А я все ще хотів би знати, як зацікавити людей до читання книжок?

Каже наголовок над цією новинкою в одній ґазеті: Прийди до бібліотеки й літай. Чи помогло би заохотити людей до читання, якби написати: „Літай, а будеш хотів читати".

ДЕ ВОНИ В ДЕНЬ?

Доносять з Німеччини, що там останніми часами підносить щораз вище голову опозиція проти ґітлерівської політики. Видно це, наприклад, по тому, що по публичних мурах появляються щораз частіше написи проти націстичного уряду.

Націстичний уряд каже їх затирати. Та за ніч вони появляться знову. В одному місті знетерпеливлені націстичні вимивачі написали на вмитому місці: „Ви боягузи: чому не покажетеся в білий день?"

На другий день на тому самому місці виднілася відповідь: „Бо в білий день не маємо часу: парадуємо з вами".

НІМЕЦЬКО-МОСКОВСЬКИЙ ФРОНТ ЗА ОСТАННІЙ ТИЖДЕНЬ

Не зважаючи на це, що московські пресові аґенції розсилають величезні звідомлення про події на німецько-большевицькому фронті, американські військові фахівці таки не можуть виробити собі ясного поняття про правдиве становище обох армій; що більше, вони навіть виявляють песимізм щодо успіхів, про які доносять з Москви.

Генсон В. Болдвин, військовий експерт газети „Ню Йорк Таймс" пише, що у Вашингтоні московська ситуація не викликує оптимістичних надій. Навпаки, пише він, вони розкривають радше розпучливе становище большевиків.

Це правда, що большевики повели сильну проти-офензиву на центральному фронті, в напрямі Смоленська й правдоподібно посунули німецькі лінії взад. Вони теж мали посунути німців на захід від Брянська. І це має бути найбільш оптимістична часть цілого московського фронту. Та цей оптимізм, пише Болдвин, є дуже сповидним і поверховним. Бо коли німецький напір з Смоленська на Москву був здержаний большевиками або звільнений самими німцями, то з другої сторони німецькі армії на півночі й на полудні посунулися дальше на схід, так, що дальша московська офензива в центрі може перетворитися в лапку, з небезпекою для большевицької армії з півночі й полудня.

Тому, що большевики не допускають американських обсерваторів на фронт, ніхто, включаючи й сам американський уряд, не знає, як саме представляється німецько-большевицький фронт. Про це треба виробляти собі якусь осередню опінію на основі комунікатів німецької та большевицької армії.

Втрати москалів на півночі.

Фінляндська армія дійшла з півночі до ріки Свіру та перетяла канал між Білим морем і Ленінґрадом та мурманську маґістралю між озерами Ладоґа й Онеґа. На захід від озера Ладоґа фіни осягнули давнішу московсько-фінську границю. Німці окупували цілу Естонію, з виїмком островів Даґо й Озель, та цілком окружили Ленінґрад, який знаходиться під обстрілом німецької артилерії. На схід від озера Ільмен німці також посуваються на схід, а їх стежі доходять до м. Осташкова.

Київ з загрозливому положенні.

Нище смоленського відтинка, де большевики ведуть проти-наступ, в околиці Гомеля, німці розвели офензиву в напрямі Конотопу, який правдоподібно є вже в німецьких руках. Київ, „матір українських городів" є на самому кінці великих „ножиць". На північ від Києва німці перейшли р. Десну, як також підійшли під столицю України з заходу й полудня. Остає лиш два залізничі шляхи, якими можна дістатися до Києва з інших частин СССР: одна через Конотоп-Брянськ до Москви, друга через Полтаву до Харкова.

Одно крило німецьких армій посувається, як вже сказано, в напрямі Конотопу, друге розвиває акцію з причілка на правому березі Дніпра, мабуть з околиць Кременчуга (напроти Чигирина). Оба крила прямують на Полтаву або Хорол, і якщо їм пощаститься скоро замкнути „ножиці", то Київ та большевицька армія, що його боронить, буде цілком відтята від решти СССР.

Далі, пише Болдвин, німці вже мають багато стратеґічних позицій на східньому березі Дніпра понище Кременчуга. Ці випадові сили приготовляють прямий наступ на Донець.

На ще нищому Дніпрі, правдоподібно в околицях Берислава, розвивається третій німецький наступ в напрямі Азовського моря. Болдвин згадує, що цей наступ розвивається успішно для німців, та за першу ціль має здобуття міста Мелітополя, що лежить в гирлі р. Молочної, що впадає до Азовського моря. Якщо німцям вдасться здобути Мелітополь, то вони відітнуть сухопутний шлях до Криму та його найбільшого порту, Севастополя. Остаточна ціль цього третього наступу є очевидно місто Ростів над Доном.

Одним словом, пише Болдвин, не зважаючи на страшний спротив большевиків, німці посуваються кожнього дня все глибше й глибше в територію СССР та завдають большевикам страшні втрати.

Великі втрати німців.

Але й самі німці понесять великі втрати. Згідно з відомостями, що їх одержують американські військові фахівці, німці стараються економізувати своє військо та воєнний матеріял. Дуже можливо, що ані Києва, ані Одеси ні Ленінграду приступом брати не будуть, а поведуть облогу, щоб голодом змусити згадані міста до здачі. Та всі страти, які понесли німці, мадяри, румуни та фіни, не можна уважати вищими як 1,000,000. В це число входять убиті, ранені або полонені. За це втрати большевиків є до двох разів вищі. В одному й другому випадку, це тільки здогади, а не циферне зіставлення.

АПЕЛЬ ПРЕЗИДЕНТКИ СОЮЗУ УКРАЇНОК АМЕРИКИ ДО ПРЕЗ. РУЗВЕЛТА.

Пані Анета Кмець, президентка Союзу Українок Америки, вислала до президента Френклина Д. Рузвелта відозву в справі українського народу, що терпить під ріжними окупантами, московськими, німецькими і мадярськими. У відозві звертається увагу на большевицькі масакри і проситься президента Рузвелта, щоб інтервенював перед Советами і їхніми воєнними вождами, щоб не дозволяли на дальші масакри та не видалювали мілиони українських мешканців з України в глиб Росії. Далі проситься Американський Червоний Хрест, щоб він, коли вже має помагати Советам, допоміг бездомним і виголодженим міліонам українців.

Цей апель, як подає пані Кмець, піддержав Американський Червоний Хрест та ріжні американські жіночі організації.

З МУЗИКИ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Музика українського композитора Павла Печеніги-Углицького в „Радіо-Сіті".

В неділю, 14. вересня 1941 р. передано зо стації WJZ з Радіо-Сіті" в Ню Йорку в год. 12.30 пополудні, дві композиції проф. Павла Печеніги-Углицького. Згадані композиції, Анданте й Скерцо, належать до його струнного квартету.

Перша з них, Анданте, збудована на народній мельодії „Як була я молодою" і під технічно - музичним оглядом належить до найкращих осягів композиторської штуки. Друга, Скерцо, основана на мельодії українського гопака.

Треба згадати, що оригінальна композиція Углицького зложена на струнний квартет „Ля-Майнор". Для радіопередачі композитор переробив її на повну струнну орхестру.

Перед відіграннам радіовий заповідач пояснив, що проф. Павло Печеніга-Углицький є українським композитором та живе від кільканадцять літ в Америці. Для своїх музичних композицій він вжив мотивів своєї рідної України.

Було приємно та гарно слухати цеї української музики; булоб бажаним, щоб надавано більш таких добірних українських композицій. Тому, що передачі з „Радіо-Сіті" слухають міліони американців, українська музика зеднує також слухачів і любителів серед американців. Проф. Печенізі-Углицькому належаться щирі ґратуляції за це виведення таких композицій. **Слухач.**

ПРОГНАНІ БОМБАРДУВАННЯМ З ЛОНДОНУ. Підчас своєї візити в Англії, бувший ґубернатор стейту Канзасу, Генрі Дж. Ален, яку він відбув в інтересі організації опіки дітей, стрінув ці старші жінки, котрих бомбардування прогнало з Лондону. Вони сказали йому, що їм не жаль буде покинути це досить безпечне мешкання, щоб дати місце дітям.

Шпіцберґен

Шпіцберґен, де висіло недавно на сушу британське військо, лежить на Арктичнім архіпелягу, 500 миль на північний захід від північного кінчика Норвеґії і 800 миль на захід від Ґренляндії.

Хоч цей остров є майже так далеко на північ висунений як найдальше на півночі лежачі канадійські арктичні острови, край Ґрента, його клімат є у-міркований, під впливом розгалуження північно-атлянтійської струї і навіть в січні і лютім пересічна температура виносить від зера до 8 пониже зера. Температура в липні пересічно виносить від 30 до 40 повище зера.

Шпіцберґен, який положений є між Ґренляндією і Новою Землею та лежить недалеко землі Франц Йосифа, має простір, виносячий 25,000 квадратових миль. Він складається зо Західнього Шпіцберґену, обіймаючого простір 15,000 квадратових миль, Північно - східнього Краю, маючого простір 6,000 квадратових миль і Едж Айленд, якого простір виносить 2,500 квадратових миль; острова Барентс, обіймаючого простір 580 квадратових миль і острова Принц Чарлс Форленд, до Вайк островів, Говп Айленд і багато інших островів.

Гострі шпилі, які дали Шпіцберґен його імя підносяться до 4,960 стіп у Горн Сонд Тинд на півдні, 3,450 стіп в Мавнт Монако на Принц Чарлс Форленд і 4,770 стіп в Мавнт Айдсфол на північнім заході.

Шпіцберґен, який много арктичних експедицій зробили своєю базою та який норвезці зовуть Свалбард, обняла в посідання Норвеґія на підставі інтернаціонального договору, потім, як над його посіданням велися спори між Росією, Швецією і Норвеґією від 1870 року.

Є це гористий, ледівцями пикритий край, де одинокими деревцями є полярна верба, якої височина не перевищає 2 цалів і дуже рідка карликувата береза, а одинокими корчами є воронячі ягоди (кробері) і спеціяльні малинові корчі, що ростуть на півночі, а звані по-англійськи клавдбері. Головним заняттям тубильців від початку століття, є видобування вугілля, яке поширилося в часі першої великої війни через недостачу вугілля в Скандинавії.

Заливом Кінґа послугувався Амундсен у своїм нещасливім леті до північного бігуна в 1925 році а також адмірал Ришард Е. Бирд у своїм удачнім леті до північного бігуна.

Море довкола островів є мілке, а лід нагромаджується скоро в часі холодної пори. Одначе тепла струя отвирає проходи для кораблів здовж західнього побережжя і дозваляє їм доплывати до побережжя на протязі більшої части місяців у році. Фйорди є замерзлі від жовтня або листопада аж до квітня або травня. Навіть у часі найхолодніших місяців у році може наступити відільга на кілька днів; з другої сторони сніг часто падає в липні або серпні. Вітри є загально легкі. Населення в зимі 1937—38 виносило 2,653.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

РОЧЕСТЕР, Н. Й. — Місячні збори Бр. св. Йосафата, від. 217., відбудуться в неділю, 21. вересня, в годині 2. пополудні точно, в галі, де звичайно. Проситься всіх членів, як місцевих, так і поза місцевих, прибути на збори, бо є важні справи до вирішення. Довгуючих членів взивається, щоб прийшли й вирівнали свої залеглі довги, бо будуть суспендовані. Контр. комісія проголосить всіх довгуючих членів поіменно, щоб потім хто не жалувався. Хто з вас має знайомих чи кревних, приведіть і впишіть їх до Бр. і У. Н. Союзу. — Мих. Рудий, предс.; Петро Паснак, кас.; А. Іванів, секр.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Для американської армії.

Для американської армії через „Юнайтед Сервис Орґанізейшенс" зложили жертви в долярах: Товариство Укр.-Амер. Горожан (Френклин вул.) $50. „Нобіліюм Продактс" (дендистична лябораторія) $23. Товариство Укр.-Амер. Горожан (Савт Філядельфія) $15. По $10: Товариство Укр.-Амер. Горожан (23 і Бравн вул.) Товариство Любов, 45 від. У. Н. С., Стрілецький Гурток ч. 1. Еміль М. Прозин, Злучені Відділи У. Н. С., Жіноче Товариство ім. О. Кобилянської, Товариство Укр.-Амер. Горожан (Френкфорд), Товариство св Петра і Павла, від. 383 У. Н. С., Брацтво св. Василія, від. 339 У. Н. С., Товариство Мир, від. 324 У. Н. С., Товариство Укр.-Амер. Горожан (Норт Філядельфія), Тов. ім. Т. Шевченка, від. 73 Провидіння. По $5: Товариство ім. Вітовського, від. 268 У. Н. С., Товариство Єдність, від. 163 У. Н. С., Брацтво св. Володимира, від 105 У. Н. С., Жіноче Товариство ім. О. Басарабової, 12 відділ ОДВУ, В. Яськів, збірка підчас весілля (передала пані Ганусей). Гавриїл Слободзян $3. По $2: Н. Наконечний, Іван Сорока, (старший), Стефан Слободзян. По $1: О. Данилкович, Іван Сорока, (молодший, О. Будай, М. Дубас, Іван Білик, Іван Тацинець, Василь Мущинка. Дрібними жертвами: 50 центів. — Разом $261.50.

Цю суму передано до американського філядельфійського комітету. Наша збірка закінчена. Всім жертводавцям щиро дякуємо.

Майор **М. Дармограй**, предс.;
Д-р **В. Ґалан**, скрабник;
Д-р **П. Дубас**, секретар.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

До походу!

Організація „Бонделс фор Бритен", заходом якої відбудеться цеї середи вечером похід вулицями міста Ню Йорку, вислала запрошення до всіх національних груп взяти участь в цьому поході з прапорами, та як можливо в національних строях.

Тому, що українські товариства дістали згадане запрошення доперва цеї суботи, 13-го вересня, а деякі аж у понеділок, 15-го вересня, то на зборах від. 204. У. Н. Союзу, що відбулися цеї суботи, було рішено порозумітись з іншими товариствами в такий спосіб, що попрошено п. Задорецького проголосити на радіо збори представників товариств на понеділок, 15-го вересня. Отже такі збори відбулись, а що не всі мали нагоду довідатись про ці збори, то на зборах була заступлене тільки певне число товариств.

Збори перепроваджував п. Задорецький, а секретарював п. Паньків. Усі присутні делеґати заявились за те, щоб взяти участь у згаданому поході, та віднестись взагалі до всього українського громадянства поперти цю справу. Зокрема жіноцтво повинно явитись чисельно на цей похід, одягаючись в українські строї. Бо кожна ґрупа буде уставлена в поході окремо, отже і наша ґрупа повинна бути якнайбільшою. Своєю участю ми заманіфестуємо наше розуміння до потреби помочі Англії, своєю участю ми викажемо солідарність з нашим урядом у його боротьбі з ворогами демократії, свободи, та права людини жити вільним життям.

На зборах вибрано комітет, який має занятись підготуванням та порядкуванням української ґрупи в поході. Також рішено приготовити резолюцію для американської преси, в якій булоб піднесено, що американські українці, стоячи твердо й непохитно при свому уряді, вірять, що перемога демократичних держав має принести свободу всім поневоленим народам, а це значить, що й поневолений український нарід повинен теж знайтися в ряді вільних і самостійних народів.

С. Г.

Джон ...

МІЙ ПРИЯТЕЛЬ

А він став читати, поволеньки, наголошуючи деякі речення, яких я не розумів, бо думав про долю моєї статті. Читає він так уже довго, від часу до часу підійме змучені очі, перериває, начеб хотів почути мою думку. Та я лише машинально похитував головою і говорив:

— Знаменито! Дуже добре! Дуже влучно! Бачите, я також так усе думав.

Мій приятель був задоволений зі себе та з публики, себто з мене. Його голос що хвилини ставав виразніший, аж вкінці став деклямувати (я чув за дверима мою жінку):

„Так і ми причинимося маленькою частинкою до тієї великої акції пропаганди людських прав. Гурток визначних наших громадських робітників постановив основувати товариство, що метою покладе собі оборону людських прав. Як довідуємося з достовірного джерела, ідейну сторінку того товариства опрацював наш поважаний політик і публіцист Джон Льоброк, а предсідником товариства найправдоподібніше виберуть Джорджа Льоренса".

Тут мій приятель зупинився.

— Як гадаєте, чи влучно схопив я цілу справу? Бо то дуже важне, щоби ви схотіли бути тайним радником того необхідного товариства, а я, для прилюдности, тому, що знаю мої недомагання, був би предсідником.

Я не знав, що сказати. Я журився статтею для „Менчестер Ґардіен", тому й не чув, що там наговорив мій приятель. Тепер він вилазить із конкретним предложенням, має повне довіря до мене, призначує мені завдання — та то дух затрівожився би, не то я. Тайний радник... товариство... Господи Боже, які муки! Всеньке життя не був я членом ніякого товариства, не заходив до ніякого клюбу, а тепер... тайний радник товариства людських прав!

Тут вийшла моя жінка, принесла якусь річ, яка мені тоді конче була потрібна та шепнула:

— Прийми!

Моя доля була запечатана. Не приняти — втратити ласку в мого знатного приятеля, а ще більше в моєї жінки! Горе булоб мені, колиб я втратив у неї ласку. Радше втратити ласку в Юрія V., Мек Доналда, Болдуіна, ніж в моєї жінки.

— Приймаю — сказав я нерішучо — ваше предложення з великою радістю й гордощами. З радістю, бо я певен, що це товариство чимало причиниться до освіти широких народніх мас; з гордістю тому, що ваш цінний вибір упав на мене, незнатного робітника.

*

Ми розпрощалися а за два дні прочитав я (будучий тайний радник) у часописах, що основується нове товариство та що ідейним керманичем того товариства буду я, а правдоподібно і досмертним тайним радником.

Відвідини стали частіші. Тепер було більше матеріялу для розмови. Журба про нове товариство, часописна рекляма, відповіди напасникам і все це разом забирало мені час. Та знаменитий приятель ба і жінка, яка вічно говорила мені: Мусиш трохи зайти до товариства, мусиш запізнатися зі світом — усе це було для мене рішучим приказом.

А мій приятель подав усе нові предложення. Одного пополудня, коли я думав, що ми вже вичерпали ввесь матеріял, предложив мені, щоби основували новий часопис, зовсім незалежний. Він буде дбати про матеріяльну сторінку, а я даватиму напрямок часописові.

— Я маю повне довіря до вас. Треба, щоби поважані люди згуртувалися та щоби показали, що в нашій країні є прилюдна мораль і поважання.

Новий часопис... я службовцем... може втратити моє дотеперішнє становище... Та все це було дарма. Моя жінка знала, що „в мені скривається віддавна великий чоловік", впала у кімнату, приступила до мого приятеля та спиталася:

— Що такого доброго говорите, коли вільно спитатися.

— Говоримо про основування нового часопису. Ваш чоловік буде редактором. Чудові перспективи!

Жінка глянула на мене така щаслива й задоволена, що не було іншої ради, лише приняти „знамениту пропозицію".

* * *

Так ми стали приятелями і по званню. Часопис вийшов. Я мого приятеля так полюбив, що дав йому повновластя, на основі якої всі політичні справи міг робити в мому імені. Замучений працею, відійшов я на пятнадцять днів на відпустку. За той час мій приятель сам видавав часопис. Та тому, що багато читачів запевняло мене, що часопис читають задля моїх статтей, я позволив мому приятелеві, що може писати під моїм назвищем. Щодня дуже цікаво отвирав я часопис і читав „мої" статті. Спочатку йшло воно як-так. На другий тиждень уже трохи інакше. Одного дня мій приятель написав, що всі противники нашого часопису нечесні люди. І під тим твердженням підписав — мене! На другий день написав передовицю, як то урядова партія здобула більшість безпримірними підкупствами — і під тим твердженням підписав мене. Обурилася вся англійська преса. Часописи підняли кампанію проти мене, державний прокуратор зажадав, щоби мене притягнути до судової відповідальности. Я зателеґрафував до приятеля, щоби далі так не писав. Він мені відповів, що відтепер писатиме безпартійно. Коли я на другий день отворив часопис, я найшов у ньому памфлет проти одного міністра, що він є у сумнівних взаєминах із управою Англійського Банку, на що я маю багато доказів. Не було іншої ради, лише літаком відлетіти у Лондон. Коли я пополудні прийшов до приятеля, він дуже щасливо сказав до мене:

— А що, маю я їх! Затямлять вони собі мене! І вас! Хай знають, кого звалили при виборах. Дамнед!

А коли я вийшов на вулицю, чи зявився в якім льокалі, в театрі, всі знайомі відверталися від мене. Так то я здобув одного „приятеля", а втратив багато знайомих. Лондон більше не знав мене. Передтим сотки й тисячі людей вважали мене чесною людиною, а тепер мене вважає таким лише один. Що ліпше, то самі подумайте над тим.

(Кінець).

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

ТОВАРИШІ МОРЯКА. — Елизабет Дикенс з Югославії і Антоні Кловз з Греції, що були пасажирами на британськім кораблі „Емпрес оф Ейже", як він заїхав оноді до нюйорського порту, збраталися з Джаном МекДоґелом, моряком британської воєнної фльоти, що теж був між пасажирами.

ЗАГИБІЛЬ КОРАБЛЯ. — Ця світлина, знята з одного британського літака, що брав участь у нападі літаків на порт у Ротердамі, показує наперед інший літак, — показаний стрілкою, — що опустився над ворожий корабель майже до висоти щогли. Бомбовик скинув кілька бомб, з котрих дві впали коло заду корабля, а третя попала в середину корабля. Права світлина показує, як корабель, поцілений бомбою, повернувся на бік.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

БРОНКС, Н. Й. — Місячні збори Тов. Любов, від. 298., відбудуться в пятницю, 19. вересня, в гали 3861 Трета Ввеня, між 171. і 172. Стр. в Бронкс, Н. Й. Проситься членів і члениць прибути на 8. годину вечером, бо є дуже важні справи до полагодження. На ті збори прибуде організатор У. Н. Союзу В. Загаєвич. — М. Федосик, предс.; В. Швед, кас.; Й. Сидор, секр.

ПЛЕЙНФІЛД, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 372., відбудуться в пятницю, 19. вересня, в годині 7:30 ввечір, в домі, де звичайно збори відбуваються. Просимо всіх членів і члениць рийти на ці збори. Довгуючі члени овинні вирівнати свої залеглости. — Ю. Голінський, предс.; В. Реновець, кас.; Й. Ярема, секр.

ЛОРЕЙН, О. — Тов. У. Н. Союзу, від. 50., відбуде місячні збори 21. вересня, в годині 1. пополудні, в домі 2545 Іст 33 Стр. Проситься членів прийти на збори. Напоминається членів, котрі не ходять на мітінги, щоби свої гроші приносили начас, щоби касієр не мусів до банку два рази гроші носити. — М. Шемичик, секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. — Місячні збори Тов. ім. Т. Шевченка, від. 252., відбудуться в неділю, 21. вересня, в годині 12:30 вполідне, в парохіяльній гали, 1944 Ірі ул. Проситься членів прибути на ці збори. Буде справоздання з пікніку і інші справи. — І. Маґан, предс.; Н. Хомин, рек. секр.; М. Батюк, фін. секр.; І. Сливка, кас.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ. — Треті квартальні збори Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 42., відбудуться в неділю, 21. вересня, в год. 2. попол., в льокали У. Н. Дому, 237 Гови Еве., Пасейк. Проситься всіх членів і члениць зійтись громадно на ці збори, бо будемо мати багато нових справ до обговорення. — Василь Юсипчук, предс.; Володимир Лелет, кас.; Петро Головачук, секр.

МІЛВІЛ, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. Запорожська Січ, від. 347., відбудуться в неділю, 21. вересня, в годині 2. пополудні, в гали, де звичайно. Проситься членів прийти на ті збори, бо є справи до полагодження. Довгуючі члени мають прийти і вирівнати свої залеглости. Як маєте нових членів, то приведіть на збори, а ми радо впишемо до У. Н. Союзу. — Предс. М. Романюк, кас. К. Глосніцька; секр. Г. Тимчій.

АЛЕНТАВН, ПА. — Бр. св. Архист. Михаїла, від. 147., відбуде місячні збори в неділю, 21. вересня, на гали парохіяльній, 803 Фронт Стр., в 2. годині пополудні. Просимо членів прийти на означений час, ба маємо деякі важні справи до обговорення. Напоминаємо членів платити вкладки що місяця, тай і по змозі сплачувати довги відділові, бож тепер можна тих довгів позбутися, тільки треба хотіти. Просимо членів старайтеся заплатити свої вкладки найдалі до 25., як за себе так і за діти. Довгуючі члени, що не заплатять, будуть суспендовані. — За уряд: Й. Матковський, предс.; І. Рудакевич, кас.; І. Федорак, секр.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН. — Збори Тов. Любов, від. 370., відбудуться в неділю, 21. вересня, в церковній гали, 127 Парк ул., зараз по Службі Божій. Проситься всіх членів прибути начас, бо, як відомо, буде прогулька в тім дни. Члени, котрі завинили вкладки, маєте сповнити, в противнім разі будуть суспендовані. — П. Воляник, предс.; К. Стасюк, кас.; М. Сампара, секр.

АСТОРІЯ, Л. АЙ. — Чергові збори Бр. св. О. Николая, від. 5., відбудуться в домівці У. Н. Дому, 31-14 Гренд Ев., Лонг Айленд Сіті, в суботу, 20. вересня, в годині 7:30 вечером. Члени, котрі працюють вечерами і не можуть бути приявними підчас зборів, можуть вирівнати свої приналежности перед зборами або після зборів на руки відділового секретаря в домівці згаданого Клюбу. — За уряд: В. Врублевський, предс.; А. Климишин, скарб.; Михайло Беля, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Місячні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 83., відбудуться в неділю, 21. вересня, в годині 1. пополудні, під ч. 847 Норт Френклин ул. Проситься членів прибути на ці збори, де є багато важних справ до полагодження, бо через літній час збори не відбувались і деякі важні справи позістали не вирішені.. Найважнішою до вирішення буде справа ювилею. Тому обовязком кожного члена бути присутним на зборах. Довгуючих членів проситься прибути і вирівнати свій довг. — С. Чорномаз, секр.

БИЗНЕСМЕНІВ ПІДПИРАЙТЕ СВОЇХ

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, А ТИМСАМИМ СТАВАЙТЕ СПІВВЛАСНИКОМ ШІСТЬ МІЛІОНОВОГО МАЄТКУ, ЦЕЇ ОРГАНІЗАЦІЇ.

ТАРЗАН, ч. 401. Непередбачений зворот.

Тарзан тепер пустився в погоню за батавцями. В короткому часі він їх наздігнав. З високого дерева він до них закричав: „Увільніть вязнів!"

„Це Тарзан-" переляканo закричав ватажок батавців. „Не даймо йому наших жертв! Повбиваймо їх відразу!"

Ті батавці, що стояли близько Тарзелі і Тома відразу попідносили списи, щоб ними прошити дівчину і хлопця.

Тарзан остовпів і не знав, що далі робити? Бо від його слів знайшлись в смертельній небезпеці ті, яких він хотів врятувати від смерти.